

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 159/1-ХП/29
21.02.2013. године

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, 21.02.2013. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: **ТЕРМИНИ SOMA И SARX У КОНТЕКСТУ ФОРМИРАЊА НОВОЗАВЕТНЕ АНТРОПОЛОГИЈЕ – ИСТОРИЈАТ, СЕМАНТИЧКА И КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА**, докторанда мр Милосава Вешовића.

За ментора је одређен проф. др Александар Поповић.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр. 6/2263
22.02.2013.
(број захтева)
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области друштвено-хуманистичких
наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Термини SOMA и SARX у контексту формирања новозаветне антропологије -

историјат, семантичка и компаративна анализа

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА класичне науке
ОБЛАСТ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Милосав (Косто) Вешовић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо Филозофски у Београду
образовање:

Година 2002. дипломирања:
Назив магистарске тезе
кандидата:

Лексичка породица PISTIS, PISTOS и њен семантички развој од најранијих времена
до црквених отаца

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањена: Филозофски

Година одбране магистарског рада: 2011.

Обавештавамо вас да Наставно-научно веће је

на седници 21.02.2013. одржаној

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата мр Милосав Вешовић

Име и презиме ментора: др Александар Поповић

Звање: ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. *Писани извори о Галерију*, у: Ивана Поповић, Маја Живић, Мирослав Лазић, Миодраг Сладић, Софија Петковић, Драгослав Срејовић, Милка Чанак-Медић, Брана Стојковић-Павелка, Ђорђе Јанковић, Александар В. Поповић, *Felix Romuliana: Гамзиград*, уредник Ивана Поповић, Археолошки институт Београд, посебна издања 47, Београд 2010, 213-220.
2. *Император Галерије и „Felix Romuliana“ у светлу писаних извора, Ниш и Византија*, Осми научни скуп, Ниш, 3-5. јун 2009, Зборник радова VIII, уредник М. Ракоција, Ниш 2010, 479-489 (Резиме на енглеском: *Emperor Galerius and „Felix Romuliana“ in Light of Written Sources*).
3. *Теодор Продром и „Катомиомахиа“ („Бој мачке и мишева“)*, Зборник Матице српске за Класичне студије 11, Нови Сад 2009, 175-183 (Резиме на енглеском: *Theodore Prodromos and „Catomyomachia“ („Battle between Cat and Mice“)*).
4. *Нинослава Радошевић (23.1.1943-1.6.2007)*, Зборник Матице српске за Класичне студије 11, Нови Сад 2009, 289-292.
5. *Представа о Јужним Словенима у писмима охридског архиепископа Димитрија Хотамина, Ниш и Византија*, Седми научни скуп, Ниш, 3-5. јун 2008, Зборник радова VII, уредник М. Ракоција, Ниш 2009, 327-341 (Резиме на енглеском: *Picture of South Slavs in the Letters of Archbishop of Ohrid Demetrios Chomatenos*).

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, AHCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум _____

М.П.

проф. др Милош Арсенијевић

Образложење теме *Термини soma и sarx у контексту формирања новозаветне антропологије – историјат, семантичка и компаративна анализа*

Мр Милосав Вешовић

Предмет истраживања:

Предмет филолошког истраживања у овој дисертацији биће термини *soma* и *sarx*, развој њихових употреба и значења, који се каткад додирују и делимично поклапају, те религијске и теолошке конотације и значај који су ови термини задобили у хришћанству, првенствено у *Новом Завету*.

Средишњи део предложеног истраживања чиниће семантичка анализа спроведена кроз три књижевно-историјске традиције. Те три традиције, које би за овај рад представљале три семантичка пресека, јесу хеленска књижевност, дела хеленизованих Јевреја и *Нови Завет*. Свакако, уз филолошку и семантичку, истраживање ће имати и изражену културноисторијску и теолошку димензију, будући да су му предмет два важна грчка филозофска и теолошка термина из антрополошке сфере који, што је било пресудно за њихов избор, у *Новом Завету* постају карактеристичне егзистенцијалне и антрополошке категорије, при чему се термину *soma* у крајњем исходу отвара и есхатолошка перспектива (*soma pneumatiko,n*).

Циљ истраживања:

Примарни циљ истраживања, који иницира овакав рад и у највећој мери условљава његову форму, јесте настојање да се кроз три горе споменута семантичко-историјска пресека проследи и јасно сагледа религијски и теолошки значај који изабрани термини стичу у *Новом Завету*. Стога би рад у средишњем делу попримио и форму контрастивне анализе будући да ми је главна намера да у односу на две претхришћанске књижевне традиције издвојим и нагласим све оно што је са собом донела њихова новозаветна појава и употреба. Дакле, у фокусу истраживања били би крајњи теолошки исходи изабраних термина у *Новом Завету*.

Методолошки приступ:

У истраживању ће бити примењен широк методолошки приступ, који би се поближе могао одредити као компаративно-дијахронијски. За почетну тачку тог приступа биће узета етимологија изабраних термина унутар грчког језика, а биће узета у обзир блиска или подударна образовања у другим индоевропским језицима. Такође, у склопу етимолошких разматрања, посебна пажња ће бити посвећена назнакама које пружају рани преводи проучаваних термина на друге језике, пре свега на латински (*corpus, caro*) и старословенски (*tělo, męso, plъtь*). Такав методолошки приступ надаље ће се у потпуности развити кроз праћење и описивање семантичког развоја разматраних термина, његових праваца и гранања кроз три назначена пресека, и то систематски на бројним потврдама из извора.

У првом семантичком пресеку, у хеленској књижевности, настојаћу да за сваки проучавани термин установим и одабраним потврдама илуструјем развојну линију значења, полазећи од оних најраније посведочених која, по правилу, бацају највише светлости на етимолошки предлог. Наравно, биће испитана и евентуална синонимна употреба једног изабраног термина са другим, или са неком трећом грчком речју или изразом.

При анализи појаве изабраних термина у друга два семантичка пресека – делима хеленизованих Јевреја те новозаветној књижевности – настојаћу да установим све евентуалне паралеле и континуанте у односу на претходну традицију (или обе претходне, кад је реч о новозаветним потврдама), те да извојим и објасним све промене и новине у њиховом значењу, употреби и значају.

Нарочита пажња биће посвећена бинарним опозицијама унутар истраживаног семантичког пресека – нпр. *sw/ma* : *uuch,/pneu/ma* у хеленској филозофији, или *garx* : *pneu/ma* у *Новом Завету* итд. Такође, у анализу ће бити укључени и класификовани изабраним терминима својствени обрти и спојеви са другим речима, што ће допринети прецизнијем омеђењу одређеног семантичког домена у оквирима задатих пресека.

Основне хипотезе:

Схватања тела и телесности показују значајне разлике током свога развоја од најранијих сачуваних паганских грчких извора до новозаветне књижевности. Чак ни у претхришћанској грчкој традицији, насупрот хришћанској која је у овом погледу под пресудним семитским утицајем, појам тела није био нешто једнозначно и константно. Тако Хомер реч *sw/ma* користи само у значењу „леш“, без иоле јаснијих антрополошких конотација. Платон, опет, успоставља строгу и, како ће се показати, далекосежну дихотомију између тела као „тамнице душе“ (*Gorgias* 493a; *Cratylus* 400b-c) и саме нематеријалне душе коју смрт тела ослобађа њеног ропства (*Phaedrus* 250c; *Phaedo* 66b). Насупрот овом Платоновом „спиритуалистичком“ схватању човекове суштине стоји Аристотелово гледиште душе као нераздвојиве од тела, при чему је тело материјал који душа обликује и с којим твори целовитог човека као своје уметничко дело (*de Anima* 412a). У складу с Аристотелом, стоици су на тело гледали као на неодвојиви део човекове личности и у том смислу на душу као на нешто телесно, умногоме налик на савремено схватање човековог психосоматског јединства (*Zeno Frgm.* 135). Свим тим различитим гледиштима заједничко је једно: нагласак на човековој *индивидуалности* и индивидуалном карактеру његове овоземаљске егзистенције, било да је у питању Платонов *nauta in nave* или Аристотелов савршени склад душе и тела. При свему томе, у старих Грка се не види јасно спроведена лингвистичка разлика између тела као физичке појавности, чулно опажљиве манифестације човека, и тела као седишта и носиоца његових невидљивих својстава попут свести, мисли, осета, осећања и др.

Схватање тела и телесности у старозаветном јудаизму не показује флукуације налик онима у грчкој традицији. Ни у једном тренутку „душа“ као нематеријални принцип не стоји у строгој и јасној опозицији према „телу“ као њеном материјалном пандану. Човекова личност јединство је тела и душе; она није

састављена од та два различита елемента. Самим тим, старозаветној јеврејској мисли сасвим је страно платоничко схватање смрти као ослобођења од телесних окова, али јој је стран и хеленистички нагласак на индивидуализму.

Као што је већ речено, новозаветно схватање тела и телесности стоји под пресудним утицајем старозаветног, али не без утицаја конкурентских елемената хеленског филозофског наслеђа. Штавише, грчки језик *Новог Завета* показује се као кључни посредник између ове две иначе сасвим разнородне филозофске традиције. Лексика новозаветног грчког језика чува јасне трагове тог сусрета – могли бисмо рећи чак судара – две традиције, њиховог дијалектичког укрштања које је резултирало својеврсним филозофским и теолошким хибридом. Хибридни карактер тог споја очитује се и у новозаветној антропологији, у којој несумњиво преовлађује старозаветно схватање човека као јединства душе и тела, али која неминовно носи и елементе хеленских филозофских доктрина. Један од најважнијих је свакако и већи нагласак на индивидуализму него што је то био случај у старозаветном јудаизму.

У тако дефинисаном контексту, ослањајући се на већ изложене методолошке смернице и филолошку анализу извора, у свом раду ћу настојати да трасирам путеве и прекретнице развоја основних антрополошких концепата у хришћанству, закључно са теологијом *Новог Завета*.

Структура рада и радни наслови поглавља:

С обзиром на то да је предложена тема у почетном стадијуму свога дефинисања и развоја, доле описану структуру рада треба узети као провизорну. У уводном делу дисертације предочићу културноисторијски оквир у коме ће се истраживање кретати. На основу секундарне литературе, у главним цртама ћу приказати антрополошки концепт тело/телесност, као и њему корелативни концепт душа/дух у хеленској, јеврејској и хришћанској традицији. У том контексту назначићу смернице истраживања и претпоставке које би требало испитати у средишњем делу рада.

Средишњи део рада биће у целости условљен горе описаном методологијом која ће бити примењена у анализи сваког од одабраних термина у оквиру засебних поглавља. Даље, свако од та два главна поглавља, посвећено једном насловном термину, имало би основну поделу на четири поглавља са насловима: **1.** етимологија; **2.** семантичка анализа употребе датог термина у хеленској књижевности; **3.** семантичка анализа употребе датог термина у делима хеленизованих Јевреја, и **4.** семантичка анализа употребе датог термина у *Новом Завету*. Најзад, ова би потпоглавља подлежала својој унутрашњој сегментацији у зависности од природе потврда, уз настојање да та сегментација што јасније оцрта реконструисане линије претпостављеног семантичког развоја.

Литература

- W. F. Arndt / F. W. Gingrich / F. W. Danker, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*, third revised edition (based on W. Bauer's *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*, sixth edition), Chicago / London 2000.
- W. Bauer, *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*, 6., völlig neu bearbeitete Auflage, hrsg. von K. Aland u. B. Aland, Berlin / New York 1988.
- F. Blass / A. Debrunner / F. Rehkopf, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*, 18 Auflage, Göttingen 2001.
- S. Blekburn, *Oksfordski filozofski rečnik* (S. Blackburn, *Dictionary of philosophy*, Oxford 1977), Novi Sad 1999.
- C. D. Buck, *A Dictionary of Selected Synonyms in the principal Indo-European Languages*, Chicago 1949.
- C. D. Buck, *Comparative Grammar of Greek and Latin*, Chicago 1942.
- P. Chantraine, *Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots I-IV*, Paris 1968-1980.
- P. Chantraine, *La formation des noms en grec ancien*, Paris 1933.
- A. Debrunner, *Griechische Wortbildungslehre*, Heidelberg 1917.
- B. Demiraj, *Albanische Etymologien (Untersuchungen zum albanischen Erbwortschatz)* (Leiden Studies in Indo-European 7), Amsterdam / Atlanta 1997.
- E. R. Dods, *Grci i iracionalno* (E. R. Dodds, *Greeks and the Irrational*, the University of California Press 1951), Beograd 2005.
- Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament I-III*, hrsg. von H. Balz und G. Schneider, Stuttgart / Berlin / Köln 1992.
- Vl. Filipović, *Filozofski rječnik*, Zagreb 1984.
- H. Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch I-III*, Heidelberg 1973-1979.
- J. Gnlika, *Die frühen Christen* (Ursprünge und Anfang der Kirche), Freiburg / Basel / Wien 1999.
- H. Grobel, sw/ma as „Self, Person“ in the Septuagint : BZNW 21/1954, 54–.

- V. Jeger, *Teologija ranih grčkih filozofa* (W. Jaeger, *The Theology of the Early Greek Philosophers*, The Gifford Lectures 1936), Beograd 2007.
- V. Jeger, *Rano hrišćanstvo i grčka paideja* (W. Jaeger, *Early Christianity and Greek Paideia*, Harvard University Press 1961), Beograd 2007.
- R. Jewett, *Paul's Anthropological Terms* : AGJU 10/1971, 201-304.
- W. Knox, *Parallels to the NT use of sw/ma* : JTS 39/1938, 243-46.
- H. Koller, *sw/ma bei Homer* : Glotta 34/1958, 276-81.
- G. W. H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford 1961.
- W. P. Lehmann, *A Gothic Etymological Dictionary*, based on the third edition of *Vergleichendes Wörterbuch der Gotischen Sprache* by Sigmund Feist, Leiden 1986.
- M. Lejeune, *Phonétique historique du mycénien et du grec ancien*, Paris 1972.
- Lexikon der indogermanischen Verben. Die Wurzeln und ihre Primärstammbildungen*, unter Leitung von H. Rix, Wiesbaden ²2001.
- H. G. Liddell / R. Scott / H. S. Jones, *A Greek-English Lexicon*, 9th ed. (reprinted), Oxford 1961.
- J. Lust / E. Eynikel / K. Hauspie, *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, Stuttgart 2003.
- M. Majrhofer, *Sanskritska gramatika sa poredbenim objašnjenjima* (prevod A. Lome: M. Mayrhofer, *Sanskrit-Grammatik mit sprachvergleichenden Erläuterungen*, Berlin / New York 1978), Сремски Карловци / Нови Сад 2002.
- Nomina im indogermanischen Lexikon*, D. S. Wodtko / B. Irslinger / C. Schneider, Heidelberg 2008.
- V. Orel, *Albanian Etymological Dictionary*, Leiden / Boston / Köln 1998.
- L. R. Palmer, *The Greek language*, London / Boston 1980.
- L. R. Palmer, *Die lateinische Sprache. Grundzüge der Sprachgeschichte und der historisch-vergleichenden Grammatik*, Hamburg 1990.
- J. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch I* (Band II: *Register* von H. B. Partridge), Tübingen / Basel 2005.
- W. Porzig, *Die Namen für Satzinhalte im Griechischen und im Indogermanischen*, Berlin / Leipzig 1942.

- B. Reicke, *Body and Soul in the New Testament* : St Th 19/1965, 213–.
- E. Risch, *Wortbildung der homerischen Sprache*, zweite, völlig überarbeitete Auflage, Berlin / New York 1974.
- H. Rix, *Historische Grammatik des Griechischen. Laut- und Formenlehre*, Darmstadt 1976.
- A. Sand, *Der Begriff „Fleisch“ in den paulinischen Hauptbriefen* : BU 2/1967.
- O. Sander, *Leib-Seele-Dualismus im Alten Testament?* : ZAW 77/1965, 329–.
- J. Scharbert, *Fleisch, Geist und Seele im Pentateuch* : SBS 19/1967.
- W. Schmithals, *Die theologische Anthropologie des Pauls*, 1980.
- U. Schnelle, *Neutestamentliche Anthropologie* : BTh ST 18/1991.
- E. Schweizer, *Die hellenist. Komponente im NT sarx-Begriff* : ZNW 48/1957, 237-53.
- E. Schwyzer, *Griechische Grammatik*, Bd. 1: *Allgemeiner Teil und Lautlehre, Wortbildung, Flexion*, München 1939.
- E. Schwyzer, *Griechische Grammatik*, Bd. 2: *Syntax und syntaktische Stilistik* (vervollständigt und herausgegeben von A. Debrunner), München 1950.
- P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I-IV*, Zagreb 1971-1974.
- M. Snoj, *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana 1997.
- Słownik prasłowiański*, pod red. F. Sławskiego, Wrocław etc., Kraków 1974–.
- Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament*, hrsg. von L. Coenen und K. Haacker, Wuppertal 2005.
- Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament I-X*, begr. von G. Kittel, hrsg. von G. Friedrich, Stuttgart 1933-1979.
- A. Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves I-V*, Lyon / Paris 1950-1977.
- A. Walde / J. Pokorny, *Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen I-III*, Berlin / Leipzig 1927-1932.
- H. W. Wolff, *Anthropologie des Alten Testaments*, ⁴1984.
- J. A. Ziesler, *sw/ma in the Septuagint* : Nov T 25/1983, 133-145.

*

- E. Бенвенист, *Речник индоевропских установа* (превод А. Ломе: E. Benveniste, *La vocabulaire des institution indo-européennes*, Paris 1969), Сремски Карловци, Нови Сад 2002.

Ђ. Даничић, *Рјечник из књижевних старина српских I-III*, Београд 1863-64, репринт 1975.

Етимолошки речник српског језика, Београд 2003–.

Ј. Зизиулас, *Јеленизам и хришћанство* (сусрет два света), Београд 2008.

В. Јегер, *Хуманизам и теологија* (W. Jaeger, Humanistische Reden und Vorträge, Berlin 1960), Београд 2002.

В. Перишић, *Са теолошке тачке гледишта*, Београд 2010.

А. Регенбоген / У. Мајер, *Речник филозофских појмова* (Wörterbuch der philosophischen Begriffe, hrsg. von A. Regenbogen u. U. Meyer, Hamburg 1998), Београд 2004.

Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ, Београд 1959–.

Н. Ристовић, *Старохришћански класицизам. Позитивни ставови старохришћанских писаца према античкој књижи*, Београд 2005.

Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник*, Беч 1818.

Этимологический словарь славянских языков, под ред. О. Н. Трубачева, Москва 1974–.

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Изабрани у комисију која би размотрила предлог теме за дисертацију Мр Милосава Вешовића, докторанда на Одељењу за класичне науке Филозофског факултета Универзитета у Београду, подносимо следећи

**Реферат о квалификованости кандидата и подобности предложене теме за
докторску дисертацију**

Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Мр Милосав Вешовић је рођен 23. јуна 1972. године у Београду. Дипломирао је 2002. године са просечном оценом 8.23 и оценом 8.50 на дипломском испиту. 2011. године одбранио је магистарски рад на постдипломским студијама Грецистичког смера, код Проф. Др Александра Ломе, под насловом „Лексичка породица *PISTIS*, *PISTOS* и њен семантички развој од најранијих времена до црквених отаца“.

У октобру исте године уписао је другу годину докторских студија на Одељењу класичних наука и пријавио докторски рад на тему „Термини *SOMA* и *SARX* у контексту формирања новозаветне антропологије – историјат, семантичка и компаративна анализа“.

Од 2005. године је запослен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду као асистент приправник (сарадник у настави) за предмет Грчки језик библијског и патристичког периода. До сада је објавио десетак краћих превода са старогрчког и радова у теолошким научним часописима, углавном из области старозаветног и новозаветног грчког језика. Његово бављење језиком *Септуагинте* и *Новог Завета* обухвата њихову специфичну морфологију, синтаксу и лексику, као и стилистику, те њихове

различитости у односу на класични грчки језик и *koinē* дијалекат (хеленистички грчки језик).

Предмет и циљ дисертације:

Предмет истраживања у кандидатој дисертацији биће термини *soma* и *sarx* и развој њихове употребе и значења, као и религијске и теолошке конотације које су ови термини добили у хришћанству. Средишњи део истраживања чинила би семантичка анализа спроведена кроз три књижевно-историјске традиције: старогрчку књижевност, дела хеленизованих Јевреја и *Нови завет*. Уз филолошку, истраживање би обухватило и културно-историјску и теолошку димензију употребе ових термина. Ово је неопходно, будући да са хришћанством они постају важне егзистенцијалне и антрополошке категорије.

Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације:

У свом предлогу кандидат је навео следеће радне наслове поглавља своје дисертације:

Сажетак

Садржај

1. Увод

- 1.1. Предмет рада
- 1.2. Циљ рада и значај његове теме
- 1.3. Методолошки приступ
- 1.4. Селекција извора
- 1.5. Структура рада по поглављима

2. Културноисторијски оквир истраживања

- 2.1. Развој антрополошких схватања у антици
- 2.2. Смрт
- 2.3. Однос тела и душе
- 2.4. Бесмртност душе

2.5. Васкрсење мртвих

2.5.1. У *Новом завету*

2.5.2. У хришћанској дискусији после *Новог завета*

2.6. Пресек научне дискусије

3. Разматрање етимологије

3.1. Термин sw/ma

3.2. Термин sa,rx

4. Семантичка анализа употребе термина sw/ma

4.1. У хеленској књижевности

4.1.1. Хомер

4.1.2. Предсократовци

4.1.3. Платон

4.1.4. Аристотел

4.2. У делима хеленизованих Јевреја

4.2.1. Септуагинта

4.2.2. Филон Александријски

4.2.3. Јосиф Флавије

4.3. У *Новом завету*

4.3.1. Јеванђеља

4.3.2. Посланице апостола Павла

5. Семантичка анализа употребе термина sa,rx

5.1. У хеленској књижевности

5.2. У делима хеленизованих Јевреја

5.2.1. Септуагинта

5.2.2. Филон Александријски

5.2.3. Јосиф Флавије

5.3. У *Новом завету*

5.3.1. Јеванђеља

5.3.2. Посланице апостола Павла

Закључак

СКРАЋЕНИЦЕ

ИЗВОРИ и ЛИТЕРАТУРА

INDEX LOCORUM

Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању:

Схватања тела и телесности показују значајне разлике током свог развоја од најранијих сачуваних паганских грчких извора до новозаветне књижевности. Чак ни у предхришћанској грчкој традицији, насупротив хришћанској која је у овом погледу под значајним семитским утицајем, појам тела није био нешто једнозначно и константно. Тако Хомер реч *soma* користи само у значењу „леш“, без иоле јаснијих антрополошких конотација. Платон, опет, успоставља строгу дихотомију између тела као „тамнице душе“ и саме нематеријалне душе коју смрт тела ослобађа њеног ропства. Насупрот овом Платоновом „спиритуалистичком“ схватању човекове суштине стоји Аристотелово гледиште душе као нераздвојиве од тела, при чему је тело материјал који душа обликује и с којим твори целовитог човека као своје уметничко дело. У складу с Аристотелом, стоичари су на тело гледали као на неодвојиви део човекове личности и у том смислу на душу као на нешто телесно, слично данашњем схватању психосоматског јединства. Свим тим различитим гледиштима заједничко је једно: нагласак на човековој индивидуалности и индивидуалном карактеру његове овоземаљске егзистенције. При томе код старих Грка се не види јасно спроведена лингвистичка разлика између тела као физичке појавности, чулно опажљиве манифестације човека, и тела као седишта и носиоца његових невидљивих својстава, попут свести, мисли, осета, осећања и др.

Схватање тела и телесности у старозаветном јудаизму не показује флукуације налик онима у грчкој традицији. Човекова личност је јединство тела и душе; она није састављена од та два различита елемента. Самим тим, старозаветној јеврејској мисли сасвим је страно платонистичко схватање смрти као ослобођења од телесних окова, али јој је стран и хеленистички нагласак на индивидуализму.

Као што је већ речено, новозаветно схватање тела и телесности стоји под пресудним утицајем старозаветног, али и хеленског филозофског наслеђа. Штавише, грчки језик *Новог завета* показује се као кључни посредник између ове две иначе сасвим разнородне филозофске традиције. Лексика новозаветног грчког језика чува јасне трагове тог сусрета – могли бисмо рећи чак судара – две традиције, њиховог дијалектичког укрштања које је резултирало својеврсним филозофским и теолошким хибридом. Хибридни карактер тог споја очитује се и у новозаветној антропологији, у којој несумњиво преовлађује старозаветно схватање човека као јединства душе и тела, али која неминовно носи и елементе хеленских филозофских доктрина. Један од најважнијих је, свакако, и већи нагласак на индивидуализму него што је то био случај у старозаветном јудаизму.

Методe које ће се у истраживању применити:

У истраживању ће бити примењен широк методолошки приступ, који би се поближе могао одредити као компаративно-дијакхронијски. За почетну тачку тог приступа биће узета етимологија изабраних термина унутар грчког језика, а биће узета у обзир блиска или подударна образовања у другим индоевропским језицима. Такође, у склопу етимолошких разматрања, посебна пажња ће бити посвећена назнакама које пружају рани преводи проучаваних термина на друге језике, пре свега на латински (*corpus*, *saго*) и старословенски. Такав методолошки приступ надаље ће се у потпуности развити кроз праћење и описивање семантичког развоја разматраних термина, његових праваца и грањања кроз три назначена пресека, и то систематски на бројним потврдама из извора.

У првом семантичком пресеку, у хеленској књижевности, кандидат ће настојати да за сваки проучавани термин установи и одабраним потврдама илуструје развојну линију значења, полазећи од оних најраније посведочених, која, по правилу, бацају највише светлости на етимолошки предлогак. Биће испитана и евентуална синонимна употреба изабраних термина. Нарочита пажња биће посвећена бинарним опозицијама унутар истраживаног семантичког

пресека, нпр. *soma* : *psyche*, *pneuma* у хеленској филозофији, или *sarx* : *pneuma* у *Новом завету*.

Очекивани резултати и научни допринос:

Овако конципиран докторски рад расветлио би из угла филологије дуг и комплексан историјат антрополошког појма тело/телесност, који обухватају и на свој начин кроз историју исказују овде изабрани грчки термини *SOMA* и *SARX*, те истакао и објаснио значај и сложеност његове појаве у новозаветној традицији. Дакле, будућа темељна синтеза, која иначе недостаје у нашој научној средини, свакако би у исходу представљала оригиналан научни допринос историјској семантици и историји идеја.

Закључак:

Одабрана комисија, заједно са ментором који је присуствовао кандидатовој одбрани теме предложене докторске дисертације, закључила је да је он веома успешно одговорио на сва постављена питања, темељно и образложено бранећи своје ставове и методолошке поставке. Тема коју је кандидат Милосав Вешовић одабрао, заиста би могла да представља оригиналан научни допринос не само нашој науци, већ и у ширим оквирима. По мишљењу комисије, рад је добро методолошки постављен, шема рада је детаљно и брижљиво разрађена, а о озбиљности кандидатовог приступа сведочи и обимна библиографија коју је приложио. Стога чланови комисије предлажу Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду да допусти Мр Милосаву Вешовићу да приступи изради предложене докторске дисертације под насловом „Термини *SOMA* и *SARX* у контексту формирања новозаветне антропологије – историјат, семантичка и компаративна анализа“.

Београд, 28. јануар 2013.

Проф. Др Војислав Јелић

Доцент Др Ненад Ристовић

Доцент Др Дарко Тодоровић

Проф Др Александар Поповић
(ментор)